

SPORTSKO REKREACIJSKI TURIZAM SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

Tomas, Nina

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:228:055822>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department of Professional Studies](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU

SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Specijalistički diplomski stručni studij Menadžment trgovine i turizma

NINA TOMAS

ZAVRŠNI RAD

**SPORTSKO REKREACIJSKI TURIZAM
SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE**

Split, studeni 2020.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Specijalistički diplomski stručni studij Menadžment trgovine i turizma

Predmet: Posebni oblici turizma

ZAVRŠNI RAD

Kandidat: Nina Tomas

Tema završnog rada: Sportsko rekreacijski turizam Splitsko-dalmatinske županije

Mentor: Dr. sc. Goran Ćorluka, viši predavač

Split, studeni 2020.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. SELEKTIVNI OBLICI TURIZMA	5
2.1. Definicija turizma.....	5
2.2. Značaj selektivnog turizma	6
2.3. Klasifikacija selektivnih oblika turizma.....	7
3. SPORTSKO-REKREACIJSKI TURIZAM.....	8
3.1. Klasifikacija sportskog turizma.....	8
3.1.1. Tvrdi i mekani sportski turizam	9
3.1.2. Turistički sportski događaji.....	10
3.1.3. Aktivni sportski turizam.....	11
3.2. Sportsko rekreacijski turizam.....	12
3.3. Karakteristike sportskih turista.....	14
3.4. Prednosti sportskog turizma	14
4. SPORTSKI SADRŽAJI U SDŽ.....	16
4.1. Ustanove u kojima se odvijaju sportske priredbe.....	19
4.2. Vrste i oblici sportsko-turističkih sadržaja.....	26
4.2.1. Sportske aktivnosti na moru	27
4.2.2. Sportske aktivnosti na Cetini.....	29
4.2.3. Sportske aktivnosti vezane za planine.....	31
4.2.4. Cikloturizam.....	32
4.2.5. Fitness beach	34
4.3. Tradicionalna natjecanja u gradu Splitu.....	36
4.3.1. Mrdujska regata.....	36

4.3.2. Prvenstvo svijeta u Piciginu	37
4.3.3. Marjanska skalina	37
4.3.4. Polumaratona Sv. Duje.....	37
4.3.5. Četiri kafića Memorijal Dino Petrinović.....	38
4.3.6. Kup Dalmacije.....	38
5. PRAKTIČNI PRIMJERI SPORTSKIH DOGAĐANJA U SDŽ.....	39
5.1. WTA Croatia Bol open	40
5.2. Split half maraton	42
5.3. CRO Race biciklizam.....	44
6. ZAKLJUČAK	46
LITERATURA	48
POPIS SLIKA	51

SAŽETAK

Sportsko rekreacijski turizam Splitsko-dalmatinske županije

Sportski turizam je jedan od selektivnih oblika turizma. Ponuda u sportskom turizmu orijentirana je na pojedinca što je ujedno i obilježje selektivnog turizma. Sportski turizam je turistička niša koja ima veliki potencijal. Industrija sporta je vrlo važna za Hrvatsku, ali i Splitsko-dalmatinsku županiju koja ima značajne kapacitete i može pružiti kvalitetnu sportsko turističku ponudu. U okviru ovog rada istaknuti su svi potencijali za razvoj sportsko turističke ponude Splitsko-dalmatinske županije. Istaknute su ustanove u okviru kojih se odvijaju određena sportska događanja, zatim određene sportske manifestacije te vrste i oblici sportskih sadržaja koji se već jesu istaknuli kao važna turističko sportska ponuda. Sportsko-turistički sadržaji koji su namijenjeni turistima zahtijevaju i posebnu infrastrukturu odnosno igrališta, sportske terene i sl. kako bi se to ostvarilo potrebno je uključiti širu zajednicu. Splitsko-dalmatinska županija ima potencijala postati prepoznatljiva kao sportsko-turistička destinacija.

Ključne riječi: brend, sport, turizam. Splitsko-dalmatinska županija.

SUMMARY

Sports and recreational tourism of Split-Dalmatia County

Sports tourism is one form of selective tourism. The offer in sports tourism is oriented to the individual, which is also a feature of a selective form of tourism. Sports tourism is a tourist niche that has great potential. The sports industry is very important for Croatia, but also for the Split-Dalmatia county, which has significant capacities and can provide a quality sports and tourist offer. Within this paper, all the potentials for the development of the sports and tourist offer of the Split-Dalmatia County are highlighted. Institutions within which certain sports events take place, then certain sports events and types and forms of sports facilities that have already stood out as an important tourist and sports offer are highlighted. Sports and tourist facilities intended for tourists also require special infrastructure, ie playgrounds, sports fields, etc. In order to achieve this, it is necessary to involve the wider community. Split-Dalmatia County has the potential to become recognizable as a sports and tourist destination.

Keywords: brand, sport, tourism. Split-Dalmatia county.

1. UVOD

Tema završnog rada je Sportsko rekreacijski turizam Splitsko-dalmatinske županije. Strateško uklapanje sportskih događaja u destinaciju zahtijeva da se svaki događaj podudara s drugima u portfelju događaja odredišta, kao i sa ostalim sportskim aktivnostima i atrakcijama odredišta. Dakle, potrebna je određena sinergija u cjelokupnom turističkom planiranju određene destinacije. Sportski događaji korisni su marketinški komunikacijski alati koji stvaraju značajne mogućnosti za poboljšanje položaja odredišta na tržištu, izgradnju odredišne marke, povećanje svijesti o marki i poboljšanje njezinog imidža. Događaji se smatraju dijelom atrakcije odredišta stoga. Ponuda sportskih događaja u Splitsko-dalmatinskoj županiji je raznovrsna u što su uključeni i klubovi iz različitih sportskih grana i sportova.

Razvoj sportskog rekreacijskog turizma posljedica je proširenja ponude sporta. Natjecateljski sport pridonosi popularnosti sporta što za posljedicu ima povećanje tjelesne aktivnosti pojedinca. Razni oblici sporta i njihov razvoj doveo je do novih oblika povezanosti sporta i turizma. Sportsko rekreacijski sadržaji kao što je cikloturizam, planinarenje, zatim sportsko rekreacijski sadržaj u moru posebno su važni u turističkoj ponudi.

Cilj završnog rada je na primjeru Splitsko-dalmatinske županije objasniti potencijale sportsko rekreacijskog sadržaja koji se mogu turistički valorizirati.

Rad sadrži pet dijelova. Prvi dio rada je uvod. U ovom dijelu rada prikazuju se uvodne napomene vezane za ostavljenu temu rada, navode se ciljevi rada te se pojašnjava struktura rada.

Drugi dio rada teorijski prikazuje selektivne oblike turizma. U okviru ovog dijela rada definirati će se pojam turizma te će se istaknuti značaj selektivnih oblika turizma i na koji način se vrši podjela selektivnog turizma.

Treći dio rada se odnosi na sportsko rekreacijski turizam. U ovom dijelu rada prikazati će se podjela sportskog turizma te se iznose značajke za svaku vrstu. U ovom dijelu objasniti će se karakteristike sportskog turista. Iznose se spoznaje zašto sportski turizam ima potencijal u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Četvrti dio rada je empirijski dio u kojem se na primjeru Splitsko-dalmatinske županije pojašnjava i prikazuje potencijal određenog područja za brendiranje sportskog turizma.

Na kraju rada je zaključak u kojem se iznose zaključci do kojih se došlo tijekom pisanja rada.

2. SELEKTIVNI OBLICI TURIZMA

Početak turizma veže se uz stari vijek. Unatoč tome što prva putovanja nisu bila turističkog karaktera nego su bila uvjetovana trgovinom. Tijekom srednjeg vijeka zbog mnogobrojnih razbojničkih skupina putovanja postaju nesigurna te su se poduzimala samo ona koja su neophodna, najčešće poslovne prirode. Ipak, smirivanjem situacije putovanja postaju češća. Kraj srednjeg vijeka obilježila su velika geografska otkrića, zahvaljujući kojima počinju prva istraživačka putovanja. Sredinom 18. stoljeća pod utjecajem razvoja tehnologije dolazi do povećanja broja stanovnika, a zbog industrijske revolucije naglo rastu i gradovi.¹

Pojavni oblici kao i sadržaj suvremenog turizma vezan je za turističke potrebe i motiv koji utječe na stvaranje različitih segmenata turističke potražnje. Zadovoljiti potražnju, odnosno njezine potrebe i motive, izravno ovisi o specifičnoj turističkoj regiji koja određuje obilježja svakog turističkog putovanja i aktivnosti u tom okviru.²

2.1. Definicija turizma

Turizam je putovanje radi zadovoljstva ili posla.³ To je skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost.⁴ Svjetska turistička organizacija definira turizam kao aktivnosti za odmor, odnosno putovanje ljudi u mjesta izvan svog uobičajenog okruženja ne više od jedne godine u svrhu provođenja slobodnog vremena ne manje od 24 sata u poslovne i druge svrhe.⁵

Putovanje se odvija dvosmjerno, a vremenska komponenta se odnosi na to da osoba mora privremeno izbivati izvan uobičajene sredine dulje od 24 sata, ali izletnik odnosno jednodnevni posjetitelj treba izbivati maksimalno jednu godinu. Svrha putovanja znači da osobe koje putuju su motivirane odmorom, rekreacijom, sportom, zdravstvenim razlogom ili posjetom prijateljima i rodbini, ili su na poslovnom putu, studiju.⁶

¹Bartoluci, M. *Turizam i sport: razvojni aspekti*. Školska knjiga, Zagreb.2007, str. 51.

²Geić, S. (2016). *Međunarodni turizam, osnove, organizacija, ekonomika*. Split: Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira., str. 111.

³RachelSugar (2016). *More touristsvisited NYC in 2016 thaneverbefore*, Vox Media. Retrieved 24 April 2018.

⁴Dulčić, A., Petrić, L.: (2001) *Upravljanje turizmom*, MATE, d.o.o. Zagreb, str. 72.

⁵UNWTO technical manual: *CollectionofTourismExpenditureStatistics*. World TourismOrganization. 1995. p. 10. Archivedfromthe original (PDF) on 22 September 2010. Retrieved 26 March 2009.

⁶Bartoluci, M., Čavlek, N. i sur. (2007). *Turizam i sport: razvojni aspekti*. Zagreb., str. 24.

Turizam je skup pojava i odnosa proizašlih iz interakcije turista, pružatelja usluga, država i lokalnih zajednica domaćina sa svrhom privlačenja turista te drugih posjetitelja. Dakle, turizam je dio svakog segmenta društva odnosno razvoja određene zemlje. U području turizma razvija se multidisciplinarni oblik znanja koji pruža određene smjernice za planiranje i razvoj određene destinacije.

2.2. Značaj selektivnog turizma

U posljednje vrijeme su sve više na značaju selektivni oblici turizma. Turistička ponuda se formira prema potražnji turista. Nekada je bilo dovoljno ponuditi turistima more i sunce, no to se danas značajno promijenilo te se formiraju neki novi oblici turističke ponude. Selektivne turističke vrste javljaju se kao dio sustavnog makro strateškog razvojnog zaokreta u turizmu. Odnosno to je protuteža masovnom turizmu. Potrebno je razgraničiti selektivni i masovni turizam koji su dva suprotna turistička razvojna koncepta. Ukoliko je masovni turizam koncept razvoja turizma u kojemu turist kao pojedinac nije prepoznat, u tzv. selektivnom turizmu on to jest, pa i više od toga. Najvažnija karakteristika selektivnog turizma je postavljanje turista u fokus istraživanja i oblikovanja ponude i turističkih proizvoda.⁷ Selektivni turizam vrlo je značajan je povećava turističku ponudu i privlači određene skupine turista stoga je važno za destinaciju razviti što je više moguće selektivnih oblika turizma.

⁷Luković, T. (2008). 'Selektivni turizam, hir ili znanstveno-istraživačka potreba', Acta turistica nova, 2(1), str. 51-74.

2.3. Klasifikacija selektivnih oblika turizma

Važna obilježja selektivnih turističkih vrsta je disperzija, odnosno diversifikacija ponude i turističkih proizvoda. Također, veliki broj proizvoda turističke ponude prilagođen je manjim skupinama turista/potrošača. Njihov životni vijek je relativno kratak i ta karakteristika je ciljno postavljena. U tom procesu realizira se:

- zadovoljenje potreba turista,
- poticanje razvoja novih potreba i
- stvaranje novih proizvoda.

U ponudi selektivnih turističkih proizvoda strateški razvoj proizvoda odvija se vrlo dinamički i primjer je korištenja strategije diversifikacije kao dominante razvojne strategije. Turistički proizvodi relativno su kratkog vijeka, a strateška orijentacija menadžmenta turističkih proizvoda fokusira se na oblikovanju novih proizvoda, a ne regeneraciji i oživljavanju starih. U toj strategiji razvoja ponude i strateškom menadžmentu proizvoda, očituje se dominacija marketinške koncepcije razvoja. Nekad, relativno neelastično tržište ponude, postaje sve elastičnije koje s tržištem potražnje ostvaruje nove partnerske oblike temeljenje na zadovoljenju potražnje svakog turista pojedinačno.

Selektivne turističke vrste imaju zadatak potaknuti regionalni razvoj turizma gdje je ponuda subjekata neke selektivne turističke vrste. Primjerice, svoje turističke proizvode razvija koristeći komparativne prednosti resursa destinacije. Sustav upravljanja na nižim razinama oblikuje se i jača oblikujući kompetentne subjekte procesa strateškog menadžmenta destinacije, lokalne i regionalne. Država sve dinamičnije prihvaća svoju novu ulogu u globalnom razvoju. Ona postaje, servis razvoja, partner, kontrolor i koordinator, ali, prije svega, ima obvezu postaviti razvojnu logistiku i razvoj poduprijeti adekvatnom infrastrukturom. Regionalni koncept makro strateškog razvoja postaje globalni europski koncept razvoja.⁸

⁸Luković, T. (2008). 'Selektivni turizam, hir ili znanstveno-istraživačka potreba', Acta turistica nova, 2(1), str. 51-74.

3. SPORTSKO-REKREACIJSKI TURIZAM

Sportski turizam odnosi se na putovanja koja uključuju ili promatranje ili sudjelovanje u sportskom događaju, dok se odmaraju od uobičajenog okruženja turista. Sportski turizam je brzo rastući sektor globalne turističke industrije.⁹ Sportski događaji korisni su marketinški komunikacijski alati koji stvaraju značajne mogućnosti za poboljšanje položaja odredišta na tržištu, izgradnju odredišne marke, povećanje svijesti o marki i poboljšanje njezinog imidža. Događaji se smatraju dijelom atrakcije odredišta stoga ih treba uključiti u kombinaciju marketinga i promocije odredišta i uključiti ih u strategiju markiranja odredišta.¹⁰ Sportski događaji svih veličina smatraju se katalizatorima društvenog i ekonomskog razvoja.

Iako turizam nije sportska grana, uključuje puno sportskih aktivnosti (sportska rekreacija, sportske manifestacije itd.). Može se reći da su turizam i sport međusobno povezane pojave. Poveznica između njih postoji od početka njihovog razvoja. Ali, odnos između njih se promijenio bitno. U drevnom Rimu i Grčkoj sport je motivirao ljude na putovanja kako bi mogli pohađati značajnija mjesta gdje su se odvijali sportski događaji. U novije vrijeme sport u turizmu dobio je širu ulogu, a to je stvorilo drugačiji odnos između njih.

3.1. Klasifikacija sportskog turizma

Poveznica sporta i turizma datira još iz drevnih vremena, iz vremena antičke Grčke kada se primjerice putovalo na velike sportske priredbe. Turizam i sport ne samo da su postali dvije vrlo popularne, globalne, društvene aktivnosti koje su se izrazito razvile od dvadesetog stoljeća do danas, već su obje aktivnosti postale dio naše globalne kulture. Nositelji tih dviju pojava u pravilu su jednaki subjekti. Niz je tehnoloških, društvenih i političkih promjena u svijetu, koje su uvjetovale bitne promjene obilježja turističke potražnje, a sukladno tome i odgovarajuće prilagodbe na strani ponude.¹¹ Suvremena kretanja u načinu korištenja slobodnog vremena karakterizira različita potražnja koja ne preferira pojedinačne usluge nego paket usluga koji se proizvodi na određenom prostoru.

⁹Commonwealth of Australia (2000). "Towards A National SportsTourismStrategy" (PDF). Retrieved November 6, 2009

¹⁰Chalip, L. (2006). Towardssocialleverageof sport events. *Journal of Sport & Tourism*, 11(2), 109–127

¹¹Magaš, D., Vodeb, K., Zadel, Z., Menadžment turističke organizacije i destinacije, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu., Opatija, 2018., str. 12.

Broj međunarodnih putovanja kontinuirano raste i to značajnim stopama rasta, geografska raširenost i broj putovanja povezanih sa sportom rastu eksponencijalno i postaju jednim od najbrže rastućih oblika turizma koji bilježi procijenjene stope rasta od oko 10 % godišnje. Turizam i sport međuovisne pojave i da imaju zajednička interesna područja.

Postoji nekoliko klasifikacija sportskog turizma. Sportski turizam se može kategorizirati kao

- tvrdi sportski turizam ili
- meki sportski turizam.¹²

Također, navodi se podjela na tri vrste sportskog turizma:

- sportski događaj turizma,
- slavni nostalgični sportski turizam i
- aktivni sportski turizam.¹³

3.1.1. Tvrđi i mekani sportski turizam

Spoj sporta s turizmom fenomen je recentnog podrijetla da još uvijek ne postoji općenito prihvaćena definicija sportskog turizma. Sport je dodatno razgraničen na način između natjecatelja i gledatelja. Ono što najbolje obuhvaća sport, turizam i sportski turizam zapravo je istraživanje izvorne podjele, širenje sporta i turizma u tvrdi i meki sportski turizam, te tvrdi i meki turistički sport. Sve je jače partnerstvo između sportskih i turističkih organizacija.¹⁴

Tvrda definicija sportskog turizma odnosi se na broj ljudi koji sudjeluju na natjecateljskim sportskim događajima. Obično su ovakvi događaji motivacija koja privlače posjetitelje na događaje. Olimpijske igre, FIFA-in Svjetski kup, F1 Grand Prix i regionalni događaji poput NASCAR Sprint Cup serije mogli bi se opisati kao tvrdi sportski turizam.

¹²Gammon, Sean; Robinson, Tom (2003). "Sport and Tourism: A Conceptual Framework". *Journal of Sport Tourism*. 8 (1): 21–26.

¹³Gibson, Heather J. (1998). "Active Sport Tourism: Who Participates?". *Leisure Studies*. 17 (2): 155–170

¹⁴Trevor H. B. Sofield (2003) Sports Tourism: From Binary Division to Quadripartite Construct, *Journal of Sport & Tourism*, 8:3, 144-165

Meka definicija sportskog turizma je kada turist putuje kako bi sudjelovao u rekreativnom sportu ili se prijavila radi interesa za slobodno vrijeme. Pješaćenje, skijanje, trčanje i vožnja kanuom mogu se opisati kao mekani sportski turizam. Možda najčešći oblik mekog sportskog turizma uključuje golf. Veliki je broj ljudi zainteresiran za igranje nekih od najvećih svjetskih sportova i s velikim interesom posjećuju te destinacije.¹⁵

3.1.2. Turistički sportski događaji

Sport je svaka fizička aktivnost koju čovjek izvodi po utvrđenom skupu pravila, u cilju natjecanja sa protivnikom ili protivničkim timom, uz primjenu propisanog sustava bodovanja na osnovu kojeg se utvrđuje pobjednik. Sportovi se dijele na dvije grupe to su grupni sportovi ili samostalni odnosno individualni. Sport je i ekonomska kategorija u funkciji zapošljavanja, pokretača proizvodnje i ekonomskog rasta, promocije, reklame i ostalih marketinških aktivnost i u području turizma, transporta, medija, zabave i sl.

Sport obuhvaća turističke aktivnosti, a turizam se, s druge strane jednim dijelom zasniva na sportu i rekreaciji. Važnu su ulogu kod jačanja ove poveznice odigrale promjene u društveno-ekonomskim odnosima jer su putovanja i bavljenje sportom postali dostupni širokom broju ljudi, a ujedno je ovakav pristup postao središnji način životne filozofije. Osim prihvaćanja činjenice da su sport i putovanja postala dostupna svima, druga je ključna vrijednost promjene da su sport i putovanja postali središnji aspekti načina života. Sportski događaj u turizmu odnosi se na posjetitelje koji posjećuju grad ili određenu destinaciju kako bi gledali događaj.¹⁶

Dva događaja koja privlače najviše turista širom svijeta su Olimpijada i FIFA-in svjetski kup. Ovi događaji održavaju se jednom u četiri godine, svaki put u drugom gradu i državi. Sportski turizam slavnih i nostalgije uključuje posjete sportskim dvoranama koje su povezane sa nekim slavnim sportašima, a sve na bazi odmora.

¹⁵"What's a Running Tour? Frequently Asked Questions | 360RunningBarcelona". 360runningbarcelona.com. Retrieved 2018-02-19.

¹⁶Weiler, Betty; Hall, Colin Michael, eds. (1992). Adventure, Sport and Health Tourism. SpecialInterestTourism. London: John Wiley&SonsLtd. pp. 141–58

3.1.3. Aktivni sportski turizam

Aktivni sportski turizam odnosi se na one koji sudjeluju u sportu ili sportskim događajima. Od sportova se tu mogu istaknuti ragbi, nogomet, košarka itd. Smatraju se aktivnim sportovima i mnogi se sportski događaji (koji se nazivaju turniri ili festivali) svake godine organiziraju u većini zemalja svijeta.¹⁷

Također, sportska natjecanja se dijele s obzirom na sudionike i promatrače na amaterska i profesionalna, a rekreacijske manifestacije čine različiti sportovi i igre za razonodu i provod.¹⁸ Određene tvrtke populariziraju rast sportskih i rekreacijskih aktivnosti koje često prerastaju u festivale. Privatni festivali su svakako u porastu i odnose se na manje skupine, druženja unutar subkultura, osjetljivih skupina i dr. Sport se nalazi među vodećim industrijama diljem svijeta, a njegov je proizvod zapravo proizvod globalnog karaktera.¹⁹ Aktivni turizam je cikloturizam, sportski i rekreativni turizam, adrenalinski ili pustolovni kao i nautički turizam.

Promatrajući sportski turizam se prema podjeli i vrstama turizma može se svrstati u specifične oblike turizma koji se zasnivaju na motivaciji za putovanjem. Za ovu vrstu turizma specifičan je sport kao glavni motiv putovanja i boravka turista u određenom turističkom odredištu. Oblici pojavljivanja sportskog turizma su

- natjecateljski,
- zimsko-rekreacijski i
- ljetno-rekreacijski.

Natjecateljski turizam se odnosi na ona putovanja kojima je cilj sudjelovati u određenim sportskim natjecanjima. To mogu biti domaća ili međunarodna. Motiv putovanja je sportska manifestacija, dok sudionici mogu biti aktivni (sportaši) ili pasivni promatrači. Odnosi se na sportove svih vrsta i kategorija, aktivno provođenje treninga, usavršavanje i natjecanje.

¹⁷Hightower, Kyle; 28, Associated Press-Nov; Pm, 2015 2:18. "Bahamas Finds Success Creating a Sports Tourism Event". Skift. Retrieved 2015-12-01.

¹⁸Getz, D. (2008), "Event Tourism: Definition, Evolution, and Research," *Tourism management*, 29(3): 403–428, <https://doi.org/10.1016/j.tourman>

¹⁹Petrović, M., Knezović, D., Todorović, M. (2017). Sportski turizam kao komponenta razvoja održivog poduzetništva. *Obrazovanje za poduzetništvo-E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo*, 7(1), 81-89.

Zimsko-rekreacijski turizam se provodi u planinskim zimskim centrima, u toplicama ili na moru. Najčešće se pod ovom vrstom sportskog turizma podrazumijeva skijanje, klizanje, sportske igre na snijegu i ledu.

Ljetno-rekreacijski se provodi na moru, u planinama, na rijekama, jezerima i slično. Uključuje šetanje, trčanje, planinarenje, sportove na vodi, sportske igre, golf, tenis, jahanje.

Vrste sportskog turizma se može podijeliti na grupne i pojedinačne sportove. U grupne se ubrajaju svi sportovi koji se izvode timski ili grupno, primjerice: nogomet, košarka, rukomet, odbojka, hokej, ragbi, kriket, itd., ali i splavarenje, povlačenje konopa i drugi. Pojedinačni sportovi su sportovi u kojima se pojedinac sam zalaže za svoje uspjehe. Na primjer: šah, judo, atletika, atletska gimnastika, plivanje, fitness, itd. Također, određeni se sportovi mogu izvoditi pojedinačno ili grupno (u parovima), kao što je: tenis, umjetničko klizanje, skokovi u vodi.

Sportsko-turistički sadržaji namijenjeni turistima, profesionalnim sportašima i stanovništvu destinacije zahtijevaju posebnu infrastrukturu (igrališta, sportske terene otvorenog ili zatvorenog tipa) pa je uključivanje šire zajednice neminovno, dok na razini pojedine sportsko-rekreativne aktivnosti treba postojati kvalitetan menadžment te održiv model financiranja.

3.2. Sportsko rekreacijski turizam

U suvremenom turizmu sport nije dobio samo perceptivnu ulogu, već je i važan sadržaj turističkog boravaka, zbog čega posjetitelji mogu sudjelovati u različitim sportovima. To ne postaje samo sadržaj boravka, već je poticaj za putovanje prema određenoj turističkoj destinaciji.²⁰ Ta vrsta odnosa između sporta i turizam potiče razvoj posebnih vrsta turizma.

Sportska rekreacija u turizmu smatra se sredstvom za aktivan odmor posjetitelja, tj. sadržaje u kojima turist aktivno sudjeluje. Sport i turizam su izuzetno povezani.²¹ Prva je da se oboje događaju u slobodno vrijeme, što znači da ako se osoba bavi sportskom rekreacijom u mjestu prebivališta, to je izvan turističkog okvira. Ali, ako osoba čini to izvan mjesta prebivališta, to se smatra turističkom aktivnošću. Dakle, može se reći da je sport rekreacija koja ulazi u turizam kada stanovnici određenog mjesta sudjelovati u turističkim tokovima.

²⁰ Relac, M. (1979). Sports recreation in tourism. Sports Forums, Zagreb., str. 54.

²¹ Bartoluci, M., Andrijašević, M. (1999). Sports recreation tourism. Animation in hotel-tourist industry. Opatija: Croatian Association of Hoteliers and Restaurateurs., astr. 6.

Druga povezana točka su čimbenici koji utječu na razvoj sporta i turizma. Mnogi autori različito klasificirali čimbenike za razvoj sporta i turizma. Međutim, sve klasifikacije mogu biti pojednostavljeno u tri čimbenika:

- čimbenici turističke potražnje,
- posrednički čimbenici i
- čimbenici turističke ponude.²²

Svi ovi čimbenici utječu na razvoj sporta, ne samo u turizmu, već i općenito. Zapravo, to se najbolje može pokazati paralelnim pregledom čimbenika za razvoj sporta i turizma u Hrvatskoj.

Slika 1. Čimbenici razvoja sporta i turizma

FAKTORI RAZVOJA TURIZMA	FAKTORI RAZVOJA SPORTA I REKREACIJE
I. FAKTORI TURISTIČKE POTRAŽNJE 1) Objektivni - standard - životna i radna okolina - slobodna sredstva - slobodno vrijeme 2) Subjektivni - racionalni i iracionalni faktori - moda - oponašanje - prestiž - vjera	I. FAKTORI POTRAŽNJE SPORTSKO-REKREACIJSKIH USLUGA - urbanizacija i industrijalizacija - dohodak stanovništva - slobodno vrijeme - subjektivni čimbenici (moda, oponašanje, navike, prestiž)
II. POSREDNIČKI FAKTORI - turoperatori - turističke agencije - društva i sustav turističkih zajednica	II. POSREDNIČKI FAKTORI - turističko-sportske organizacije - sportske organizacije
III. FAKTORI TURISTIČKE PONUDE 1) Atraktivni faktori – prirodni i društveni resursi 2) Komunikativni faktori – promet i ostala infrastruktura 3) Receptivni faktori – ugostiteljski i drugi receptivni faktori	III. FAKTORI SPORTSKO-REKREACIJSKE PONUDE - prirodni resursi - sportsko-rekreacijski objekti i sadržaji - sportsko-rekreacijski programi

Izvor: Bartoluci, M. Čavlek, N., (2007) Turizam i sport – razvojni aspekti. Zagreb, Školska knjiga, str. 86.

²² Cicvarić, A. (1990). Economics of tourism. Zagreb: The publishing company “Zagreb., str. 21.

3.3. Karakteristike sportskih turista

Karakteristika sportskih turista je ista kao i kod običnih turista, potrebno je da ostvaruju noćenje i dnevne posjete (do 24 sata), a u osnovne motive njihovih putovanja su motivi odmora, zabave i rekreacije, liječenje, posjet prijateljima, rodbini i znancima religijski motivi (hodočašća), sudjelovanje na seminarima, konferencijama, poslovnim sastancima i školovanje (do godine dana) i dr. Osnovna karakteristika sportskih turista je ta što žele svoj odmor provesti kroz određenu aktivnost odnosno rekreaciju.

Sportski turist koji se profesionalno bavi sportom treba kvalitetne sportske centre gdje može trenirati, kvalitetan smještaj i prehranu. Dok sportski turisti rekreativci teže ka prirodi i ponudi koja mu se pruža u okviru prirodnih resursa. Još je jedna kategorija sportskih turista a to su pasivni turisti koji dolaze na određeno natjecanje kao gledatelji.

3.4. Prednosti sportskog turizma

Poveznica između turizma i sporta kao društvenih pojava datira još iz vremena antičke Grčke, kada se putovalo na velike sportske priredbe. Turizam i sport su postali dvije vrlo popularne, globalne, društvene aktivnosti koje su se izrazito razvile od dvadesetog stoljeća do danas, već su obje aktivnosti postale dio globalne kulture. Broj međunarodnih putovanja kontinuirano raste i to značajnim stopama rasta, geografska raširenost i broj putovanja povezanih sa sportom rastu eksponencijalno i postaju jednim od najbrže rastućih oblika turizma koji bilježi rast od 10 % godišnje.

Sport ostvaruje 25 % svih turističkih prihoda, a izravan doprinos sportskih aktivnosti u turizmu čini 32 % I turizam i sport komplementarni su dijelovi industrije slobodnog vremena. Turizam i sport su, dakle međuovisne pojave i imaju zajednička interesna područja.²³

Sportski turizam je turistička niša s velikim potencijalom, no za ozbiljniji iskorak nužno je značajno povećati investicije u ponudu i kvalitetu sportske infrastrukture. Industrija sporta na razini Europske unije donosi 2 % BDP-a, ili točnije 300 milijardi eura, dok procjene za Hrvatsku govore da je taj udio u BDP-u 1,4 posto, znatno više od nekih tradicionalnih industrija. Kao četiri ključna područja u kojima se može napraviti pomak u kontekstu sportskog turizma navedeni su rekreacija, pripreme sportaša i razni kampovi, organizacija

²³Bartoluci, M. i sur. (2004). Management u sportu i turizmu. Zagreb: Kineziološki fakultet sveučilišta u Zagrebu., str. 12.

velikih sportskih događaja, kao i promidžba koja uključuje naše uspješne sportaše. Sportska infrastruktura je još uvijek najveći problem razvoja sportskog turizma u Hrvatskoj.²⁴

S ciljem poboljšanja ponude te daljnjeg razvoja turizma i sporta naglašeni su selektivni oblici turizma među kojima je i sportski turizam.²⁵ S obzirom na komparativne prednosti sport i rekreacija bi se trebali promovirati kao jedan od ključnih proizvoda s obzirom na to da se može jednako uspješno razvijati u planinama, toplicama, ali i na moru.

Turizam je zaista najveća svjetska industrija i ima veliku važnost u ukupnome gospodarstvu Hrvatske. Sve veće zanimanje turista za sportskim aktivnostima što svakako ide u prilog razvoju sportskog turizma. Da bi neko područje optimalno iskoristilo sve svoje resurse, u ovom slučaju resurse za razvoj sportskog turizma, mora poznavati svoju ponudu, ali i spoznati karakteristike buduće turističke potražnje kako bi svoje napore usmjerila prema pravom tržišnom segmentu na odgovarajući način. Prema podacima Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka Republike Hrvatske 2002. godine sportske je manifestacije u Hrvatskoj posjetilo 91 555 posjetitelja, od čega 32 % stranih.²⁶

²⁴<https://www.turizmoteka.hr/vijesti/hrvatska/institut-za-turizam-sportski-turizam-u-hrvatskoj-mozemo-li-vise-i-kako/>(25.07.2020)

²⁵Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, 2013.

²⁶Bartoluci, M. i sur. (2004). Management u sportu i turizmu. Zagreb: Kineziološki fakultet sveučilišta u Zagrebu., str. 103.

4. SPORTSKI SADRŽAJI U SDŽ

Razvoj destinacijske slike mora se provoditi naglašavajući njegovu osobnost, odnosno istaknuti prednosti na sve globaliziranijem i zasićenijem tržištu. Uloga sportskih događaja s vremenom se razvija. Iako se i dalje planiraju okupljati sportski događaji i stvarati ekonomske koristi.²⁷ Sportske manifestacije svakako treba poticati s obzirom na to da je sport vrlo snažan promotor određene zemlje u svijetu. Splitsko-dalmatinska županija ima potencijal za još snažniji razvoj posebno u sportsko turističkom sektoru.

U planinskim predjelima Dalmatinske zagore postoje prirodni i drugi preduvjeti za razvoj sportskog turizma, od planinarenja, trčanja, bicikliranja i sl. Već ima postojeća infrastruktura koju bi trebalo adaptirati, negdje i u potpunosti izgraditi nove sportsko-rekreacijske objekte i prateće sadržaje te omogućiti bolju prometnu povezanost. Mogućnosti za bolji razvoj sportskog turizma postoji i na moru.

Na dijelu jadranske obale nalazi se sportski tereni koji nisu adekvatni za korištenje tijekom cijele godine. Izgradnja novih i adaptacija postojećih omogućila bi potpunije iskorištavanje turističkih kapaciteta u predsezoni i posezoni. Toplice bi primjerice mogle kombinirati neke sportske programe s programima zdravstvenog turizma, za oporavak sportaša, osoba koje se sportom bave rekreativno, osoba s invaliditetom i sl.²⁸

Dosadašnja iskustva pokazala su da ulaganja u razvoj sportskog turizma pridonosi unapređenju ukupne kvalitete turizma. Ekonomska osnova sportsko-rekreacijskih programa može biti nov izazov poduzetnicima za razvoj sportskog turizma Splitsko-dalmatinskoj županiji.²⁹

²⁷Tubey, W., Mwisukha, A., Destinationbrandingthroughsports.
<https://irlibrary.ku.ac.ke/handle/123456789/13680>, (10.08.2020)

²⁸Bartoluci, M. i sur. (2004). Management u sportu i turizmu. Zagreb: Kineziološki fakultet sveučilišta u Zagrebu., str. 103.

²⁹Ibid.

SDŽ, a naročito grad Split, prepoznatljiva je po sportu gdje su ponikli mnogi vrhunski sportaši. Zastupljeno je mnoštvo sportova, a ponajviše nogomet, košarka, tenis, atletika, plivanje, rukomet, veslanje, odbojka, odbojka na pijesku, ribolov te razne borilačke vještine. S obzirom na potrebe, i dalje nedostaje sportsko-rekreacijskih objekata, a postojeći se nedovoljno održavaju. Osim toga, nedostaje vizija razvoja sporta u smislu dugoročnog plana za razvoj sporta županije.

Također, nedovoljno se prati rad udruga i kontroliraju dodijeljene potpore, a nisu zakonski riješene mogućnosti financiranja amaterskog sporta.³⁰ Prema rezultatima TOMAS ljeta 2014. istraživanja o stavovima i potrošnji turista u hrvatskim primorskim destinacijama, turisti koji borave u Splitsko-dalmatinskoj županiji najzadovoljniji su ljepotom prirode i krajolika, ljubaznošću osoblja u smještajnom objektu te pogodnostima za provođenje obiteljskog odmora. Najmanje su zadovoljni s opremljenošću i uređenošću plaža, bogatstvom sportskih sadržaja, bogatstvom sadržaja za zabavu, raznolikošću kulturnih manifestacija, kvalitetom lokalnog prijevoza te s prilagođenosti destinacije osobama s posebnim potrebama. Sveukupno je stupanj zadovoljstva turista elementima turističke ponude u Splitsko-dalmatinskoj županiji niži u odnosu na ostale primorske županije.³¹

³⁰Nacrt županijske razvojne strategije, <http://www.rera.hr/upload/stranice/2017/02/2017-02-09/34/nacrtupanijskerazvojnestrategije.pdf> (07.08.2020)

³¹Ibid.

Kao glavne razvojne probleme s područja turizma na kojima je u budućnosti potrebno poraditi, moguće je istaknuti sljedeće:

- izražena sezonalnost turističke potražnje,
- niska stopa iskorištenosti smještajnih kapaciteta,
- nepovoljnija struktura smještajnih kapaciteta u kojoj dominira privatni smještaj,
- nedovoljno kvalitetna izvanpansionska ponuda, osobito u pred i post sezoni,
- veliko opterećenje na javnu i komunalnu infrastrukturu u razdobljima turističke sezone,
- neravnomjerni prostorni razvoj turizma, veliki pritisak turističke potražnje na uski obalni pojas i turistički nerazvijeno zaleđe županije,
- niska razina suradnje među glavnim dionicima razvoja turizma na lokalnoj i regionalnoj razini,
- nedostatak visoko obrazovanih turističkih kadrova,
- nedostatak planiranja i usmjeravanja turizma u smjeru održivog turizma,
- nedostatak procjene mogućnosti i kapaciteta kako okolišnih tako i
- infrastrukturnih te planiranja turizma sukladno kapacitetima.

Kada bi se otklonili određeni problemi to bi utjecalo na podizanje stupnja konkurentnosti Splitsko-dalmatinske županije posebno na međunarodnom turističkom tržištu. Na taj način došlo bi do većih ekonomskih učinaka i doprinijelo bi podizanju razine blagostanja lokalnog stanovništva, što je i jedan od glavnih ciljeva razvoja turizma u bilo kojoj destinaciji.³²

³²Nacrt županijske razvojne strategije, <http://www.rera.hr/upload/stranice/2017/02/2017-02-09/34/nacrtupanijskerazvojnestrategije.pdf> (07.08.2020)

4.1. Ustanove u kojima se odvijaju sportske priredbe

Koncentracija sportsko-rekreacijske infrastrukture najveća je u gradu Splitu, neke od važnijih ustanova su:

- polivalentna Spaladium Arena,
- sportski centar Gripe
- nogometnim stadion Poljud,

Najvažniji turistički iskorak napravljen je upravo u sklopu stadiona Poljud u čijoj su ponudi redoviti vođeni turistički obilasci tijekom sezone. U okviru većih hotelskih kompleksa nalaze se tenis centri u Makarskoj, Tučepima, Bolu, Supetru i hotelskom kompleksu Medena, te sportska igrališta za nogomet, rukomet, odbojku kao i boćališta.

Slika 2. Sportska dvorana Gripe

Izvor: [https://www.jusos.hr/sportski-centri/sc-gripe/\(28.07.2020\)](https://www.jusos.hr/sportski-centri/sc-gripe/(28.07.2020))

Športski centar Gripe (Slika 2) je sportski kompleks u Splitu. Sastoji se od jedne velike i jedne male dvorane. Velika dvorana ima kapacitet oko 6.000 gledatelja. Koristi se za razne sporske aktivnosti i manifestacije. Mala dvorana ima kapacitet 1.000 gledatelja. Kompleks je izgrađen u svrhu Mediteranskih igara, sedamdesetih godina. Objekti su unatoč lošem održavanju cijelog kompleksa još uvijek u uporabi gdje se održavaju sportska događanja.³³

³³[https://www.jusos.hr/sportski-centri/sc-gripe/\(28.07.2020\)](https://www.jusos.hr/sportski-centri/sc-gripe/(28.07.2020))

Osim velike i male dvorane tu su:³⁴

- Dvorana za stolni tenis na istočnom dijelu objekta u kojem su smještene četiri dvorane i to na prvom katu odnosno iznad streljane i sastoji se od dijela borilišta i dijela svlačionica
- Dvorana za kickboxing koja je smještena u objektu koji je namjenjen za borilačke sportove te se nalazi kao posljednja u nizu od četiri dvorane. Svojom površinom zauzima prostor od oko 220,00 m²
- Dvorana za karate se nalazi prva u nizu od četiri dvorane u zgradi za borilačke sportove na SC Gripe. Svojom dimenzijom je jednaka kao i posljednja dvorana za kickboxing
- Dvorana za dizanje utega na se nalazi na zapadnom dijelu objekta u kojem su smještene četiri dvorane te se svom visinom prostire kao jedna cjelovita dvorana. Sastoji se od borilišta, dijela ostava rekvizita, dijela gdje su tribine i svlačionica
- Dvorana za boćanje se nalazi kao zasebni objekt na ŠC Gripe točnije Stare gripe i to iza objekta u kojem su smještene četiri dvorane (judo, streljana, stolni tenis, dizanje utega). Sastoji se od prostora borilišta odnosno staza za boćanje i svlačionica.

³⁴Ibid.

Veći bazenski kompleks u Splitu na Poljudu, a bazenski kompleksi mogu se naći i u većim hotelima (namijenjena hotelskim gostima), dok neka gradska središta imaju javne bazene (npr. Sinj; slika 2) namijenjene rekreaciji domicilnog stanovništva ali i turistima.

Slika 3. Gradski bazen u Sinju

Izvor: <https://www.sinj.hr/clanak/gradski-bazen-sinj/>(28.07.2020)

Gradski bazen u Sinju je otvoren 26. srpnja 1953. godine, olimpijskih je dimenzija te je jedan od prvih u tadašnjoj državi. Bazen je obnovljen i stavljen u funkciju građana i turista.³⁵

³⁵ <https://www.sinj.hr/clanak/gradski-bazen-sinj/>(28.07.2020)

Na slici 4. Prikazani su veći sportsko-rekreacijski centri diljem Splitsko-dalmatinske županije.

Slika 4. Veće sportsko-rekreacijske građevine i tereni po vrsti i klasterima

VRSTA	KLASTER	ATRAKCIJA
Igrališta	Makarska rivijera	Hoteli Makarska (9 otvorenih, 2 natkrivena tenis terena) Sportski centar Slatina, Tučepi (5 zemljanih teniskih terena) tereni za košarku, nogomet, mali nogomet, rukomet, boćanje i odbojku na pijesku
	Otok Brač	Teniski centar Bol Bluesun Elaphusa (5 terena), Sportski centar Waterman Svpetrvs Resort (teniski centar sa 6 terena, škola tenisa, mini golf, stolni tenis),
	Otok Hvar	Sportski centar Helios Faros Stari Grad(4 tenis igrališta), boćanje, mini-golf, odbojka), tenis centar hotela Hvar (Jelsa), Sportsko-rekreacijski centar Hvar (teniskih igrališta, polivalentnim igralištem za mali nogomet, rukomet i košarku), TN Senses Vrboska (teniska igrališta, polivalentna igrališta za badminton, košarku i mali nogomet).
	Otok Vis	Sportsko rekreacijski centar „Issa“ 4 teniska terena, 1 odbojkaškog i jednog terena za futsal, košarku i rukomet
	Splitska rivijera	Gradski stadion Poljud(35.000 mjesta), Tenis centar hotela Medena (6 terena)
Dvorane	Splitska rivijera	Spaladium Arena (12.300 mjesta), ŠC Gripe (6.000 mjesta velika, 1000 mala dvorana);,
Ostalo (bazeni, streljane, spor. aerodromi)	Dalmatinska zagora	Sportska zračna luka Sinj
	Splitska rivijera	Centar za streljačke športove „Stobreč“; Sportski centar bazeni Poljud (olimpijski, vaterpolski, vanjski, za neplivače)
Letjelišta	Dalmatinska zagora	Grede (Hrvace), Svilaja (Sinj)
	Makarska rivijera	Sv. Ivan Krstitelj (Borak; Omiš)
	Otok Vis	Hum (Komiža)
Penjališta*	Dalmatinska zagora	Prozor (Vrlika), Kanjon Čikole - Osoje
	Makarska rivijera	Brela (60 smjerova), Vrisove glavice i Zadvarje (Biokovo), Drašnice (Biokovo), Krvavica (Makarska), Sportsko penjalište Vrsije Gradac
	Otok Brač	Smrka (Između Blaca i Milne) Stračina i Milna, Pokrivenik
	Otok Hvar	Sveta Nedilja, Velika stiniva
	Splitska rivijera	Marjan, Markizina greda (Klis), Sv. Vid (Klis); Omiš, Rupotine (Kozjak), Klobuk (Mosor) – jedno od najznačajnijih penjališta Dalmacije, Bobanova greda i Malačka (Kozjak), Perun (Podstrana)
Planinarski domovi	Dalmatinska zagora	Orlove stine
	Makarska rivijera	Toni Rosso
	Splitska rivijera	Malačka, Putalj, Umberto Girometta

Izvor: SPK Marulianus <http://www.marulianus.hr/>(12.07.2020)

SDŽ, a naročito grad Split, prepoznatljiva je po sportu odakle su ponikli mnogi vrhunski sportaši.

Slika 5. Stadion Poljud

Izvor: <https://hajduk.hr/klub/stadion>(02.08.2020)

Jedna od novijih sportsko-turističkih atrakcija u gradu Splitu je šetnja po krovu stadiona i skakanje s užeta dugačkog 70 metara. Poljud Skywalk, je prvi adrenalinski sadržaj u Splitu. Ovakve adrenalinske ture na nogometnim stadionima u Europi već odavno postoje. U grupi može biti osam posjetitelja uz dva instruktora penjanja. Ukoliko vremenske prilike dozvoljavaju ture su planirane za cijelu godinu.

Slika 6. Krov stadiona Poljud

Izvor: [https://hajduk.hr/klub/stadion\(02.08.2020\)](https://hajduk.hr/klub/stadion(02.08.2020))

Zastupljeno je mnoštvo sportova, a ponajviše nogomet, košarka, tenis, atletika, plivanje, rukomet, veslanje, odbojka, odbojka na pijesku, ribolov te razne borilačke vještine. Split ima 3 olimpijska (50 m) bazena te 1 bazen za skokove u vodu. Pored kompleksa bazena nalazi se nogometni stadion sa UEFA licencom, kao i IAF licencom za najprestižnija atletska natjecanja, kao i novosagrađena Spaladium arena.

Teniskih terena ima na nekoliko lokacija u gradu Splitu, teniski centar Firule ima 6 terena (zatvorenih i otvorenih), te tenis centar Stobreč.

Slika 7. Teniski tereni Firule

Izvor: <https://www.jusos.hr/sportski-centri/sc-tenis-firule/>(01.08.2020)

Sagrađen je i veliki sportski centar u Makarskoj sa 33-metarskim bazenom, dvoranama za rukomet, košarku, odbojku, teretanom i svim popratnim sadržajima, te sportski centar u Dugopolju.

Slika 8. Sportski centar Dugopolje

Izvor: <http://hotspots.net.hr/2014/02/zasto-je-dugopolje-idealno-za-rekreaciju-i-aktivni-turizam/>(04.08.2020)

S obzirom na potrebe i dalje nedostaje sportsko-rekreacijskih objekata, a postojeći se nedovoljno održavaju. Osim toga, nedostaje vizija razvoja sporta u smislu dugoročnog plana za razvoj sporta županije.³⁶

4.2. Vrste i oblici sportsko-turističkih sadržaja

Turistički boravak u Splitsko-dalmatinskoj županiji omogućava sljedeće sportske aktivnosti:

- hodanje,
- trčanje,
- vožnja bicikla,
- veslanje,
- plivanje,
- ronjenje,
- jedrenje,
- fitness,
- timski sportovi i dr.

Dio navedenih aktivnosti svakako privlači određeni broj turista jer pruža sustav vježbi za relaksaciju i opuštanje, dok se dio odnosi na smanjivanje stresa. Određeni programi su ciljani na socijalizaciju kroz skupne sportove kao što je nogomet, tenis, košarka, odbojka i druge, a dio se odnosi na avanturističke oblike aktivnosti kao što su, primjerice rafting, ronjenje i slobodno penjanje.

³⁶Županijska razvojna strategija Splitsko-dalmatinske županije za razdoblje do 2020. <http://www.rera.hr/upload/stranice/2017/02/2017-02-09/34/nacrtupanijskerazvojnestrategije.pdf>

4.2.1. Sportske aktivnosti na moru

Turisti koji ne žele svoj odmor provoditi u vrevi plaža punih kupača, svakako će se odlučiti za vožnju kajakom te na taj način doći do pustih, šljunkovitih plaža pristupačnih jedino morskim putem.

Slika 9. Vožnja kajakom na moru

Izvor: <https://www.dalmatia.hr/hr/aktivni-odmor/kajak-na-moru-2>(12.09.2020)

Također, moguće se istražiti špilje i pećine, podzemne izvore vode i kupati se u prekrasnom, kristalno čistom moru rijetka je prilika igdje drugdje na svijetu.³⁷

³⁷<https://www.dalmatia.hr/hr/aktivni-odmor/kajak-na-moru-2>(15.07.2020)

Nautički turizam je jedan od rastućih oblika turizma. Iako se ova vrsta turizma najčešće pripisuje bogatim pojedincima sve se više ljudi odlučuje za ovaj vid turizma. Nautičari koji dolaze na jedrenje u splitski akvatorij svakako mogu računati na povoljno vrijeme potrebno za idealno jedrenje, kao i idealnim geografskim položajem otoka i obale.

Slika 10. Jedrenje

Izvor: <https://www.dalmatia.hr/hr/aktivni-odmor/jedrenje-2>(08.07.2020)

Za turizam je svakako važno istaknuti i bogatu kulturnu i naslijeđenu prošlost, informativnost, servisi, usluge i gastronomska ponuda.³⁸

Ronjenje u akvatoriju srednje Dalmacije omogućuje otkrivanja malog, ali izuzetno atraktivnog dijela „svijeta tišine“. Razvojem tehnologije i popularizacijom ovog sporta sve široj skupini ljudi je omogućeno ovo iskustvo ronjenjem na dah ili ronjenjem s bocama. Na dnu dalmatinskog podmorja nalaze se olupine starih brodova, čak i aviona koji su svakako dodatna atrakcija za ronioce. Modre špilje pod morem ili susret s dupinima. Kristalno čisto more srednje Dalmacije obiluje ronilačkim odredištima te raznolikošću flore i faune.

³⁸<https://www.dalmatia.hr/hr/aktivni-odmor/kajak-na-moru-2>(15.07.2020)

4.2.2. Sportske aktivnosti na Cetini

Vožnja raftom ili rafting po divljim rijekama izazovna je rekreacijska aktivnost. Koristi se splav na napuhavanje kako bi se njime plovilo po rijeci ili drugim vodenim površinama. To se obično prakticira na divljim vodama ili različitim stupnjevima mirnoće voda, a cilj mu je oduševiti i uzbuditi putnike na splavi. Ovaj sport je postao popularna rekreacijska disciplina sredinom 1970-tih godina. Kako može biti opasan, smatra se ekstremnim sportom.³⁹

Slika 11. Rafting na Cetini

Izvor: <https://www.dalmatia.hr/hr/aktivni-odmor/rafting-2>(09.07.2020)

Rafting na rijeci Cetini je posebna atrakcija za sve avanturiste. Za spustiti se niz zapjenjenu rijeku, potrebna je i zadovoljavajuća vještina. Skiper govori o tome kako, kada i koliko snažno veslati, ili kada se baciti u čamac i čvrsto držati.

³⁹Rafting, <https://raftrek.com/hr/aktivnosti/rafting/>(07.08.2020)

Tisućama godina je rijeka Cetina oblikovala kanjon stvarajući čudesne oblike u kamenu svoga korita. Bistra i čista rijeka ugodna za kupanje, litice visoke i do sto osamdeset metara, slapovi, podzemni tuneli, jezera, pedeset metara visoki vodopad Gubavica i šum rijeke, koji postaje sve jači, pružaju svakome doživljaj istinske snage i ljepote prirode.

Slika 12. Kanjoning

Izvor: <https://www.dalmatia.hr/hr/aktivni-odmor/kanjoning-2> (04.082020)

4.2.3. Sportske aktivnosti vezane za planine

Slobodno penjanje je sportsko penjačka i alpinistička disciplina. Za slobodno penjanje nije nužno koristiti opremu, međutim kada se koristi u turističke svrhe tada je oprema nužna iz sigurnosnih razloga. Bit ovog sporta je primijeniti vlastitu snagu i spretnost, a oprema služi isključivo za osiguravanje od padova.

Slika 13. Slobodno penjanje

Izvor: <https://www.dalmatia.hr/hr/aktivni-odmor/slobodno-penjanje-2>(08.08.2020)

Slobodno penjanje odvija se pod nadzorom instruktora i uz odgovarajuću penjačku opremu, potpuno je siguran sport u kojemu se mogu okušati svi. Najvažnije je znati odabrati smjer - težina penjanja mora odgovarati polaznikovim tjelesnim sposobnostima. Ovo je vrlo popularna turističko sportska ponuda.⁴⁰ Također, ovdje se mogu navesti i planinarske staze koji ima dosta i dobro su označene, kako u obalnom dijelu, tako i u zaleđu te na otocima, iako je broj ali i kvaliteta planinarskih domova, kuća i skloništa nedovoljna i trebalo bi raditi na razvoju tog oblika rekreacije u turističke svrhe.

⁴⁰ Nacrt županijske razvojne strategije, <http://www.rera.hr/upload/stranice/2017/02/2017-02-09/34/nacrtupanijskerazvojnestrategije.pdf>(07.08.2020)

4.2.4. Cikloturizam

Cikloturizam je novija ponuda u turizmu, a njegova glavna aktivnost je vožnja biciklom. Možemo sa sigurnošću reći da smo u doba modernog turizma sve veći svjedoci ekspanzije cikloturizma kao jednog od vodećih oblika rekreacije na otvorenom. Cikloturizam je sve popularniji jer turistima pruža mogućnost vidjeti, slušati i dotaknuti prirodu, uživajući pritom u laganoj vožnji biciklom. Osvojiti vrh, spustiti se s planine, izazivati tijelo po makadamskim putovima u podnožju, pratiti tok rijeke, otkriti otoke birajući različite biciklističke razine, izuzetno je zadovoljstvo.

Prema podacima UNWTO-a u Europi trenutno postoji više od 60 milijuna aktivnih biciklista, 60% muškaraca i 40% žena, različitih dobnih skupina. Još jedan važan podatak govori nam da su cikloturisti turisti srednjeg ili visokog pobrazovanja, veće platežne moći. Najčešće putuju u paru, a poznato je i da češće mijenjaju smještaj nekoliko puta u vrijeme svog putovanja.

Sve traženiji smještaj cikloturistima predstavljaju upravo "Bike and bed" standardi, koji nude specijalizirane usluge vezane za njihovu sportsku orijentaciju.

Europska unija također prepoznaje veliku važnost ovog oblika turizma. Ciljevi kojima teže u bližoj budućnosti odnose se na očuvanje okoliša te smanjenje negativnih učinaka prijevoza u turizmu, poticanje regionalnog razvoja i ruralnih krajeva, poboljšanje zdravstvenog stanja stanovnika, međusobno dijeljenje biciklističkih iskustava s ciljem poticanja razvoja kvalitetnih biciklističkih ruta.

Najveći dio ulaganja u ovaj oblik turizma vezan je za izgradnju biciklističkih staza.

Slika 14. Biciklizam

Izvor: <https://www.dalmatia.hr/hr/aktivni-odmor/biciklizam-2>(15.07.2020)

Intenzivno se radi na razvoju biciklističkih staza pa je tako, prema podacima Turističke zajednice SDŽ-a, ukupno trasirano 3.000 kilometara biciklističkih trasa, a u projekt su se uključili svi klasteri županije.⁴¹

U Splitsko-dalmatinskoj županiji biciklističke staze su podijeljene na prema regijama, odnosno rivijera Split, rivijera Makarska, otok Brač, otok Hvar i Dalmatinska Zagora. Prema dostupnim podacima Dalmatia-Bike rivijera Split nema biciklističke staze koje su kod njih evidentirane.⁴²

Najpoznatije biciklističke staze na Makarskoj rivijeru su:

- Drvenik 28 km;
- Igrane 26 km;
- Tučepi 28 km;
- Biokovo 61 km;
- Makarska 15 km i
- Brela tour 44 km.

Otok Brač ima 25 biciklističkih staza neke od najpoznatijih su

⁴¹Nacrt županijske razvojen strategije, <http://www.rera.hr/upload/stranice/2017/02/2017-02-09/34/nacrtupanijskerazvojnestrategije.pdf>(07.08.2020)

⁴² Dalmatia bike, <https://www.dalmatia-bike.com/>(02.10.2020)

- Via Brachia 37 km u Selcima;
- Pinija 90 km u Bolu;
- Srce Brača 54 km u Pučišćima;
- Sv Petar u Supetru 49 km;
- Sunca 37 km u Milni itd.

Otok Hvar također sadrži 13 staza, neke najpoznatije i najduže su:

- Lesina 174 km u Viri;
- Sv Nikola 41 km u Dobovici;
- Za Unesco-m 23 km u Jelsi itd.

Dalmatinska zagora ima 11 biciklističkih staza, a neke od njih su:

- Voda Život 34 km u Imotskom;
- Srcem polja 22 km u Prološcu donjem;
- Tri polja 43 km u Vrgorcu itd.

4.2.5. Fitness beach

Fitness se najčešće veže uz centre zatvorenog tipa. U turističke svrhe je ovaj oblik ponude vrlo značajan, tako hoteli najčešće imaju fitness centre u kojem gosti mogu vježbati. Street workout je nov način vježbanja, radi se o spoju gimnastike, vlastite snage i akrobacije, te se uz improvizaciju postižu vježbe. U velikom dijelu zamjenjuje teretanu, vježbanje na otvorenom i što je najvažnije besplatno je i dostupno svima pa tako i turistima.

Slika 15. Fitness beach

Izvor: Teretana na stobrečkoj plaži, [https://www.dalmacijadanas.hr/atrakcija-na-istoku-splita-teretana-na-stobreckoj-plazi-postala-hit-sprave-od-drвета-mogucnost-treninga-u-moru/\(05.10.2020\)](https://www.dalmacijadanas.hr/atrakcija-na-istoku-splita-teretana-na-stobreckoj-plazi-postala-hit-sprave-od-drвета-mogucnost-treninga-u-moru/(05.10.2020))

U Stobreču je otvoren Fitness Beach, radi se o teretani nasred plaže, gdje korisnici mogu vježbati na svježem morskom zraku s pogledom na more (Slika 15).⁴³ Vježba se u potpuno prirodnom okruženju s utezima i spravama od drveta, na raspolaganju stoji posjetiteljima i mogućnost treninga u moru.

⁴³Teretana na stobrečkoj plaži, [https://www.dalmacijadanas.hr/atrakcija-na-istoku-splita-teretana-na-stobreckoj-plazi-postala-hit-sprave-od-drвета-mogucnost-treninga-u-moru/\(05.10.2020\)](https://www.dalmacijadanas.hr/atrakcija-na-istoku-splita-teretana-na-stobreckoj-plazi-postala-hit-sprave-od-drвета-mogucnost-treninga-u-moru/(05.10.2020))

4.3. Tradicionalna natjecanja u gradu Splitu

Grad Split ima tradicijska natjecanja koja zasigurno privlače određeni broj turista svake godine. Neka natjecanja održavaju svake godine. Najpoznatija natjecanja su sljedeća:

- Mrdujska regata,
- Marjanska skalinada,
- Polumaraton sv. Duje,
- Prvenstvo svita u piciginu,
- turnir Četiri kafića i
- Kup Dalmacije,

U Splitu djeluju profesionalni klubovi, međutim sport se u gradu odvija ne samo na profesionalnoj, već i na amaterskoj razini.

4.3.1. Mrdujska regata

Mrdujska regata se u organizaciji JK Labud održava prvog vikenda u listopadu i jedna je od najstarijih regata u Europi. Otočić Mrduja po kojem je i ova regata dobila ime je okretište ili pomoćni cilj na ruti Split–Mrduja–Split dugoj 22 milje. Regata se održavala sve do 1940. godine da bi se obnovila nakon rata 1946. godine kad je održana krajem rujna. Na povijesnoj prvoj regati sudjelovale su 22 posade, a 1999. godine na regati sudjeluje rekordan broj jedrilica, 124, s oko 600 članova posada! Jedini pobjednici regate koji nisu bili iz splitskih klubova su bili članovi JK "Uskok" iz Zadra koji su 1997. i 1999. godine odnijeli pokale za prvo mjesto i to oba puta s jedrilicom "Babalu 04". Godine 2006. se održala dijamantna 75. mrdujska regata na kojoj je nastupilo 312 brodova što je ujedno i rekord regate.

4.3.2. Prvenstvo svijeta u Piciginu

Picigin je oblik sporta koji se spominje još 1908. godine, to je gotovo tri godine prije nego je stigao nogomet, splitski su studenti iz Praga na kupalište u gradu donijeli neobičnu igru koja se zvala vodeni polo, odnosno na engleskom water-polo. Na Bačvicama nema dovoljno dubokog mora, pa je stoga moguće da se picigin razvio iz osebujnoga splitskog vaterpola na suhom. Picigin po pravilima koja su manje-više ostala nepromijenjena do danas na Bačvicama se igra još od Prvog svjetskog rata.

Picigin je začet u Splitu, i smatra ga se "najsplitskijim" sportom. Kulturno igralište za picigin je pješčana plaža Bačvice. Zacijelo da se zbog svoje atraktivnosti proširio po čitavoj obali te se razvio u specifične lokalne stilove i varijacije. Tradicija je igranje novogodišnjeg picigina prvog dana nove godine, a od 2005. se održava i tzv. prvenstvo sveta u piciginu. Do 2008., na prvenstvu su ocjenjivani zadani oblici skokova piciginaša, ali od 2008. se ocjenjuje ukupan umjetnički dojam ekipe.

4.3.3. Marjanska skalnada

Marjanska skalnada se održava u organizaciji splitskog maraton kluba Marjan od 2012. godine na Uskrsni ponedjeljak jer tada mnogi s kontinenta dolaze na more zbog produženog vikenda. Isto tako, uskrsni praznici su početak turističke sezone u Splitu, te se ovom utrkom želio dodati sadržaj svima onima koji su tada u gradu. Duljina staze je 1.320 m, na stazi je ukupno 819 stepenica, start je na 1 metar nadmorske visine, a cilj 178 m nad morem. Ukoliko već nije ova utrka i njen organizator svakako imaju namjeru učiniti je tradicionalnom.

4.3.4. Polumaratona Sv. Duje

Maraton klub Marjan organizator je i Polumaratona Sv. Duje koji se održava od 2001. godine u čast zaštitnika grada Splita po kojem je ovaj polumaraton i dobio naziv. Sportski polumaraton dug je 21 km, dok je utrka za građane duga 5 km te humanitarna utrka pod nazivom Splitska milja od 555 m.

4.3.5. Četiri kafića Memorijal Dino Petrinović

Jedan od najpoznatijih malonogometnih turnira je turnir „*Četiri kafića Memorijal Dino Petrinović*“ koji se održava tradicionalno krajem godine u sportskoj dvorani Gripe od 2002. godine. Ovaj sportski događaj humanitarnog karaktera, ali uvijek se na popisu igrača nađu i neka imena poznatih profesionalnih nogometaša što dodatno privlači posjetitelje.

4.3.6. Kup Dalmacije

Veslački savez Dalmacije organizira Kup Dalmacije u šest regata, od ožujka do lipnja svake godine. Tradicionalno sezona natjecanja veslačkih klubova Dalmacije započinje regatom koja se održava u ožujku na regatnom polju podno Marjana u organizaciji Veslačkog saveza Dalmacije i HVK „Gusar“.

5. IZDVOJENI PRIMJERI SPORTSKIH DOGAĐANJA U SDŽ

Sportska događanja ili sportske manifestacije privuku veliki broj turista. Osim natjecatelja bitnu ulogu imaju i posjetitelji koji su također sportski turisti. Na području Županije održavaju se međunarodne sportske manifestacije kao što su

- WTA Bol Open, jedini WTA turnir u jugoistočnoj Europi,
- IFCA Windsurf Europsko prvenstvo također u Bolu te
- Vanka Regule, natjecanje u ekstremnim sportovima koje se održava svake godine krajem srpnja u Sutivanu,
- Dalmacija ultratrail,
- Split half maraton,
- CRO Race 2019.

Dalmacija ultratrail je događaj koji je Dalmaciju na svjetskoj razini predstavilo kao hit destinaciju sportskog turizma, a Omišu kao centralnom mjestu događanja dalo epitet kolijevke hrvatskog trekkinga i traila. U međunarodnoj utrci sudjelovalo je više od 900 trkača iz 30 zemalja svijeta. Ova manifestacija je značajna jer pruža sliku na području od Kaštela do Tučepa, s čak pet planina, s tri rijeke, te povijesne i kulturne lokacije.

Teniski turnir u Bolu na Braču davno je prešao hrvatske granice, turističku perjanicu otoka Brača pozicionirajući kao destinaciju s multiprofiliranim sadržajnim programom.

Split half maraton posjetilo je 2810 trkača, 2450 u utrkama polumaratona i štafetnog polumaratona, i 360 u utrci Trofej Slobodne Dalmacije. U popularnom sportskom događanju sudjelovali su i brojni poznati, među njima i ugledni političari, sportaši, osobe iz kulturnog i javnog života. Također, ostvarena je suradnja s Moskovskim maratonom, čiji su predstavnici sudjelovali u utrci i na sajmu. CRO Race 2019 namijenjen je svijetu biciklizma, to je etapna međunarodna profesionalna biciklistička utrka, koja je na ceste donijela vrhunska imena ove sportske discipline.⁴⁴

⁴⁴<http://hotspots.net.hr/2019/10/top-manifestacije-u-splitsko-dalmatinskoj-zupaniji/>

5.1. WTA Croatia Bol open

WTA Croatia Bol Open je manifestacija koja se održava u organizaciji Tenis kluba Kaštela i pod organizacijom visoko motiviranog menadžment tima Lukas Sport.

Slika 16. Logo Croatia Bol open

Izvor: <https://www.bol.hr/news/wta-croatia-bol-open-en897>(10.08.2020)

Radi se o timu mladih stručnjaka koji su uspješno organizirali 62 profesionalnih teniskih turnira Cro Circuit u periodu od 2013. do kraja 2016. godine. Taj projekt je do sada privukao više od 2500 profesionalnih tenisača iz 59 zemalja diljem svijeta i 6 kontinenata u Hrvatsku.

WTA Croatia Bol Open je organiziran na visokom nivou te je od strane službenih supervizora WTA dobio najvišu ocjenu među svim turnirima ove kategorije u svijetu. Uz profesionalan ženski tenis, na Croatia Bol Openu svi posjetitelji imaju priliku uživati i u bogatom zabavnom programu. Misija i vizija je razvoj sportske svijesti i promocija tenisa, te sportske kulture.⁴⁵

Slika 17. Teniski tereni u Bolu

Izvor: <https://bolopen.com/hr/>(12.08.2020)

WTA 125K Series Bol Open je izdanje ženskog teniskog turnira koji se odvija u mjestu Bol na otoku Braču u lipnju. Bol je ekskluzivno ušao u WTA kalendar u 2016. (uz SAD San Antonio i New York) te je jedini WTA turnir u ovom dijelu jugoistočne Europe. Osim po vrhunskom tenisu, Croatia Bol Open se pozicionirao i kao odlična lifestyle destinacija.

Ovaj turnir je doprinio da Bol zauzme prepoznatljivo mjesto među vrhunskim sportskim destinacijama zahvaljujući i player'spartyu, a nastupi međunarodnih glazbenih zvijezda osigurale su odličan provod svim posjetiteljima i izvan teniskih terena. Međutim, Bol je prepoznatljiva teniska destinacija i s obzirom da je ranije bio domaćin WTA turnira koji se zvao "Croatian Bol Ladies Open".

Prvo izdanje turnira održano je krajem travnja 1991. godine, a zatim se nastavio svake godine od 1996. do 2003. Kroz godine, turnir je posjetilo mnogo poznatih teniskih zvijezda Nakon 13 godina, WTA turnir vratio se u Bol i to upravo u trenutku kad hrvatski ženski tenis broji najviše mladih i talentiranih igračica. Veliki broj turista posjeti ovaj turnir za vrijeme svog boravka na Otoku Braču te privuče i veliki broj posjetitelja koji borave na obližnjim otocima.

⁴⁵<https://bolopen.com/hr/>

5.2. Split half maraton

Split Maraton je manifestacija potekla iz Splitskog polumaratona koji organiziraju Maraton klub Marjan koji postoji i djeluje od 2000. godine i Maratonist. Osim manifestacije Split Maraton MK Marjan kontinuirano organizira Marjansku ligu (tjedna utrka na 5 km ili 10 km na Marjanu), utrku Marjanska Skalinada (utrka 819 stepenica od Matejuške do Telegrina), Božićnu utrku (na 3 i 10 km) te organizira odlaske i sudjelovanja na utrkama za svoje članove.

Slika 18. Logo Split half maraton

Izvor: <https://splitmarathon.com/o-nama/>(11.08.2020)

Pripremu i provedbu manifestacije tijekom cijele godine vodi Organizacijski odbor Split Maratona koji djeluje na volonterskoj bazi i narastao je na 25 stalnih članova.

Slika 19. Splitski maraton

Izvor: <https://splitmarathon.com/20-split-maraton-otvaranje-prijava/>(01.08.2020)

Počeci Splitskog polumaratona datiraju iz 2001. godina kada je održan po prvi put. Prvih godina se održavao isključivo na području Park šume Marjan, a od 2007. se održava sa startom i ciljem na Rivi u sklopu događaja proslave sv. Dujma. U 2015. godini se mijenja staza koja zadržava start i cilj na Rivi, ali je kružna i obilazi veliki dio grada i sve njegove značajne simbole.

Slika 20. Trasa Splitskog maratona

Izvor: <https://splitmarathon.com/20-split-maraton-otvaranje-prijava/>(01.08.2020)

U 2016. godini promijenio se termin održavanja Splitskog polumaratona na posljednji vikend u veljači što je rezultiralo značajnim i kontinuiranim rastom broja sudionika. Uz rast broja sudionika povećava i broj pratećih događanja poput sportskog sajma i utrka za djecu. U 2020. Održao se puni maraton sa štafetnim maratonom uz već tradicionalni polumaraton.⁴⁶

⁴⁶<https://splitmarathon.com/o-nama/>(12.08.2020)

5.3. CRO Race biciklizam

Organizator utrke je tvrtka Top Sport Events, koja je ima uspješnu organizaciju svih izdanja toura u protekle četiri godine. Utrka sadrži šest etapa, koje obuhvaćaju više od tisuću kilometara diljem Hrvatske, a uvrštenje utrke u kalendar Svjetske biciklističke organizacije (UCI) i rang kvalifikacije utrke osiguravaju to da sudjeluju najbolji biciklistički timovi.⁴⁷

Slika 21. Etapa Okrug gornji-Makarska

Izvor: <http://www.okrug.hr/novosti/clanak/artmid/715/articleid/937/3-etapa-me%C4%91unarodne-biciklisti%C4%8Dke-utrke-cro-race-starta-iz-okruga>(02.08.2020)

Etapa koja se odvija u Splitsko dalmatinskoj županiji je Okrug – Makarska, dužina etape je 165 km.

⁴⁷<https://www.crorace.com/utrka>

Slika 22. Treća etapa biciklističke utrke

Izvor: <http://www.okrug.hr/novosti/clanak/artmid/715/articleid/937/3-etapa-me%C4%91unarodne-biciklisti%C4%8Dke-utrke-cro-race-starta-iz-okruga>(02.08.2020)

Od pokretanja utrke kroz Hrvatsku 2015. godine naglasak je bio na promociji Hrvatske kao turističke destinacije, a samim time jedan od glavnih sponzora bila je Hrvatska turistička zajednica (HTZ).

6. ZAKLJUČAK

Turizam skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost. Putovanje se odvija dvosmjerno, a vremenska komponenta se odnosi na to da osoba mora privremeno izbivati izvan uobičajene sredine dulje od 24 sata, ali izletnik odnosno jednodnevni posjetitelj treba izbivati maksimalno jednu godinu.

U posljednje vrijeme su sve više na značaju selektivni oblici turizma. Nekada je bilo dovoljno ponuditi turistima more i sunce, no to se danas značajno promijenilo te se formiraju neki novi oblici turističke ponude. Selektivne turističke vrste javljaju se kao dio sustavnog makro strateškog razvojnog zaokreta u turizmu. Najvažnija karakteristika selektivnog turizma je postavljanje turista u fokus istraživanja i oblikovanja ponude i turističkih proizvoda. Selektivni turizam vrlo je značajan je povećava turističku ponudu i privlači određene skupine turista stoga je važno za destinaciju razviti što je više moguće selektivnih oblika turizma.

Sportski turizam odnosi se na putovanja koja uključuju ili promatranje ili sudjelovanje u sportskom događaju, dok se odmaraju od uobičajenog okruženja turista. Sportski turizam je brzo rastući sektor globalne turističke industrije. Sportski događaji korisni su marketinški komunikacijski alati koji stvaraju značajne mogućnosti za poboljšanje položaja odredišta na tržištu, izgradnju odredišne marke, povećanje svijesti o marki i poboljšanje njezinog imidža. Događaji se smatraju dijelom atrakcije odredišta stoga ih treba uključiti u kombinaciju marketinga i promocije odredišta i uključiti ih u strategiju markiranja odredišta.⁴⁸ Sportski događaji svih veličina smatraju se katalizatorima društvenog i ekonomskog razvoja.

Poveznica sporta i turizma datira još iz drevnih vremena, iz vremena antičke Grčke kada se primjerice putovalo na velike sportske priredbe. Turizam i sport su postali dvije vrlo popularne, globalne i društvene aktivnosti čiji razvoj seže od dvadesetog stoljeća do danas. Nositelji tih dviju pojava u pravilu su isti subjekti. Suvremena kretanja u načinu korištenja slobodnog vremena karakterizira različita potražnja koja ne preferira pojedinačne usluge nego paket usluga koji se proizvodi na određenom prostoru.

⁴⁸Chalip, L. (2006). Towards social leverage of sport events. *Journal of Sport & Tourism*, 11(2), 109–127

Postoji nekoliko klasifikacija sportskog turizma. Sportski turizam se može kategorizirati kao tvrdi sportski turizam ili meki sportski turizam. Također, navodi se podjela na tri vrste sportskog turizma sportski događaj turizma, slavni nostalgичni sportski turizam i aktivni sportski turizam. Spoj sporta s turizmom fenomen je recentnog podrijetla da još uvijek ne postoji općenito prihvaćena definicija sportskog turizma.

Sport sadrži atraktivnost, medijsku eksponiranost i popularnost zbog čega je vrlo pogodan za granu turizma. Razvoj sportskog turizma na nekom području pridonosi produženju turističke sezone, utječe na sezonski karakter turizma te utječe na porast izvanpansionske potrošnje. Kako bi se stvorila sportsko-rekreacijska ponuda potrebno je uloga turističkih organizacija i institucija, lokalne zajednice ili države.

Splitsko-dalmatinska županija je destinacija koja je prepoznala spoj specifičnih oblika turizma kako bi unaprijedili raznolikost i kvalitetu turističke ponude. Iz prikazanog u ovom radu može se reći kako ne postoji unikatni model razvoja sportsko-rekreacijskog turizma koji bi bio primjenjiv jer ovise prvenstveno o prirodno-geografskim karakteristikama određenog prostora. Splitsko-dalmatinska županija ima sve predispozicije za daljnji razvoj ovog oblika turizma.

Splitsko-dalmatinska županija zahvaljujući svom geografskom položaju ima glavne predispozicije za daljnji razvoj sporta i turizma. Napredak se svakako vidi u cikloturizmu koji je razvijen i na otocima Hvaru i Braču, zatim u Dalmatinskoj zagori posebno područje Imotskog. Vježbanje na plaži i na otvorenom je posebno postalo atraktivno tako već postoji fitness beach odnosno teretana na otvorenom. U nekoj bližoj budućnosti može se očekivati u sklopu veće plaže, osim teretna za odbojku na pijesku imati i fitness mjesto za vježbanje sa spravama. Razvoj sportsko-rekreacijskog turizma nužno je dodatno uskladiti s ukupnim razvojnim planovima turizma Splitsko-dalmatinske županije.

LITERATURA

1. Bartoluci, M. (2007) Turizam i sport: razvojni aspekti. Školska knjiga, Zagreb.
2. Bartoluci, M. i sur. (2004) Management u sportu i turizmu. Zagreb: Kineziološki fakultet sveučilišta u Zagrebu.
3. Bartoluci, M. Čavlek, N., (2007) Turizam i sport – razvojni aspekti. Zagreb, Školska knjiga.
4. Bartoluci, M., Andrijašević, M. (1999) Sports recreation tourism. Animation in hotel-tourist industry. Opatija: Croatian Association of Hoteliers and Restaurateurs.
5. Cicvarić, A. (1990) Economics of tourism. Zagreb: The publishing company Zagreb
6. Commonwealth of Australia (2000). Towards A National Sports Tourism Strategy (PDF). Retrieved November 6, 2009.
7. Dulčić, A., Petrić, L. (2001) Upravljanje turizmom, MATE, d.o.o. Zagreb.
8. Chalip, L. (2006). Towards social leverage of sport events. Journal of Sport & Tourism, 11(2), 109–127
9. Gammon, Sean; Robinson, Tom (2003). "Sport and Tourism: A Conceptual Framework". Journal of Sport Tourism. 8 (1): 21–26.
10. Geić, S. (2016). Međunarodni turizam, osnove, organizacija, ekonomika. Split: Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira., str. 111.
11. Gibson, Heather J. (1998). "Active Sport Tourism: Who Participates?". Leisure Studies. 17 (2): 155–170
12. Hightower, Kyle; 28, Associated Press-Nov; Pm, 2015 2:18. "Bahamas Finds Success Creating a Sports Tourism Event". Skift. Retrieved 2015-12-01.
13. Luković, T. (2008). 'Selektivni turizam, hir ili znanstveno-istraživačka potreba', Acta turistica nova, 2(1), str. 51-74.
14. Magaš, D., Vodeb, K., Zadel, Z., (2018) Menadžment turističke organizacije i destinacije, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu., Opatija.
15. Petrović, M., Knezović, D., Todorović, M. (2017). Sportski turizam kao komponenta razvoja održivog poduzetništva. Obrazovanje za poduzetništvo-E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo, 7(1), 81-89.
16. Rachel Sugar (2016). More tourists visited NYC in 2016 than ever before, Vox Media. Retrieved 24 April 2018.
17. Relac, M. (1979) Sports recreation in tourism. Sports Forums, Zagreb.

18. Trevor H. B. Sofield (2003) Sports Tourism: From Binary Division to Quadripartite Construct, *Journal of Sport & Tourism*, 8:3, 144-165
19. "What's a Running Tour? Frequently Asked Questions | 360RunningBarcelona". 360runningbarcelona.com. Retrieved 2018-02-19.
20. Weiler, Betty; Hall, Colin Michael, eds. (1992). *Adventure, Sport and Health Tourism. Special Interest Tourism*. London: John Wiley & Sons Ltd. str. 141–58
21. Getz, D. (2008), *Event Tourism: Definition, Evolution, and Research*, *Tourism management*, 29(3): str. 403–428,
22. UNWTO technical manual: *Collection of Tourism Expenditure Statistics*. World Tourism Organization. 1995. p. 10. Archived from the original (PDF) on 22 September 2010. Retrieved 26 March 2009.

Internet izvori:

1. <https://www.turizmoteka.hr/vijesti/hrvatska/institut-za-turizam-sportski-turizam-u-hrvatskoj-mozemo-li-vise-i-kako/>
2. *Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine*, 2013.
3. Tubey, W., Mwisukha, A., *Destination branding through sports*. <https://irlibrary.ku.ac.ke/handle/123456789/13680.>, (10.08.2020)
4. *Nacrt županijske razvojne strategije*, <http://www.rera.hr/upload/stranice/2017/02/2017-02-09/34/nacrtupanijskerazvojnestrategije.pdf> (07.08.2020)
5. *Županijska razvojna strategija Splitsko-dalmatinske županije za razdoblje do 2020.* <http://www.rera.hr/upload/stranice/2017/02/2017-02-09/34/nacrtupanijskerazvojnestrategije.pdf>
6. <https://www.dalmatia.hr/hr/aktivni-odmor/kajak-na-moru-2> (15.07.2020)
7. <https://www.dalmatia.hr/hr/aktivni-odmor/kajak-na-moru-2> (15.07.2020)
8. *Rafting*, <https://raftrek.com/hr/aktivnosti/rafting/> (07.08.2020)
9. <http://hotspots.net.hr/2019/10/top-manifestacije-u-splitsko-dalmatinskoj-zupaniji/>
10. <https://bolopen.com/hr/> (12.08.2020)
11. <http://hotspots.net.hr/2014/02/zasto-je-dugopolje-idealno-za-rekreaciju-i-aktivni-turizam/> (04.08.2020)
12. <https://splitmarathon.com/o-nama/> (12.08.2020)
13. <https://www.crorace.com/utrka/> (15.07.2020)

14. Teretana na stobrečkoj plaži, <https://www.dalmacijadanas.hr/atrakcija-na-istoku-splita-teretana-na-stobreckoj-plazi-postala-hit-sprave-od-drвета-mogucnost-treninga-u-moru/>(05.10.2020)

POPIS SLIKA

Slika 1. Čimbenici razvoja sporta i turizma	13
Slika 2. Sportska dvorana Gripe	19
Slika 3. Gradski bazen u Sinju	21
Slika 4. Veće sportsko-rekreacijske građevine i tereni po vrsti i klasterima	22
Slika 5. Stadion Poljud	23
Slika 6. Krov stadiona Poljud	24
Slika 7. Teniski tereni Firule	25
Slika 8. Sportski centar Dugopolje	25
Slika 9. Vožnja kajakom na moru	27
Slika 10. Jedrenje	28
Slika 11. Rafting na Cetini	29
Slika 12. Kanjoning	30
Slika 13. Slobodno penjanje	31
Slika 14. Biciklizam	33
Slika 15. Fitness beach	35
Slika 16. Logo Croatia Bol open	40
Slika 17. Teniski tereni u Bolu	41
Slika 18. Logo Split half maraton	42
Slika 19. Splitski maraton	42
Slika 20. Trasa Splitskog maratona	43
Slika 21. Etapa Okrug gornji-Makarska	44
Slika 22. Treća etapa biciklističke utrke	45